

THE BIBLE

大清國寶

ФЕДЕРАЦИЯ, ПОДДЕРЖАВША ФЕДЕРАЦИЮ ВЪ СОВѢТСКІИ

Տարեկան գին կանիքի զուռուշ 100: Վեցամսեայ գին զուռուշ 52 ½: Եռամսեայ գին 26 ¾: Հինգ սոտրագրուոց գունոցին մեկ օրինակ կիրեն ձրի դիտի տրուի: Այս լրագիրը ամեն շաբաթ օրերց կը հրատարակուի:

Պօշիսն գու-րս գացած Լբագիրերուն Փօսթային ծախըց առնոցին մրայ է :
Իր շամին համար չուր մի հրատարակեց ու ցացց դիմու ջարք տողին 40 փարայ :
Նորատիգ գրոց ծանուցում ձրի է : Դու-րսին եկած նամակներուն Փօսթային ծախըց Խրկոցց դիմու ջարք է :

RESEARCH

ब ब प फ फ ब ल ल फ फ ब फ

ՊՈԼԻՍ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Վեհափառ արքային սրդւոցը թվիառաւթեան
հանդէոը սկըսեցաւ անցեալ կիրակի Խւզիւտարու
հայրաբարձր իշխան կոչուած ընդարձակ գաշտին երեսը աւր
մեծածախ պատրաստութիններ արդէն տեսնուած
էր թէ վեհափառ արքային և իւր պալատականներ
բուն թէ նախարարներուն թէ հրաւիրուելիք տ-
մէն ազդաց գլխաւորներուն, թէ գեասպաննելուն
և թէ արքայազուն իշխանաց հետ մէկ անզ թվա-
տուելիք տասն հազարի չափ տղայց բնակութեան
նը համար. այս տղայց ամէն մէկին մէկ մէկ ձեռք
հանդերձ. մէկ մէկ անկողին և հարիւրական զու-
ռուշ ալ արքունի գանձէն պարզեւ կը արտուի կոր:
Արդէն շատ երեւելի անձնիք կողդ կողդ հրաւի-
րուեցան այս հանդէսին և ըստ արժանւոյն մեծա-
րուեցան: Հինգ շաբթի օրուան համար ալ գեա-
սպանները հրաւիրուեցան փառաւոր հայկերոց-
թի մը սքանչելի կերպով զարդարուած վրանի մը
ներբեւ: Այսօր ալ մայրաք-ողաքիս մէջ գտնուած
Պատրիարքներուն և երեւելի եկեղեցականներուն
էր այս պատիւը: Ամենահեզ արքայն մինչեւ ան-
գամ իւր հարատակներուն զաւկըներն ալ միտքէ
չհանելով անոնք ալ հրաւիրելու բարեհաճեցաւ,
ուստի ամէն ազդաց գլուխին աշակերտներն ալ
զատ զատ օր՝ պիտի երթան նախ օրհնելու անոր
պատուական անունը և քաղցրածայն երդերով շնոր-
հաւորելու արքայազուն իշխանաց այս թվաստու-
թեան հանդէոը և յետոց վայելելու իրենց համար
յատկապէս պատրաստուած սեղանը: Ո՞եր գլու-
խոցներուն աշակերտներուն համար սրոշուած է
երկու շաբթի և երեքշաբթի:

Այս հանդէսը 12 օր պիտի տեւել և այս միջոցին ցերեկները մէկ կերպ՝ գիշերները մէկ ուրիշ կերպ զանազան զուարձալի խաղերով և զմայլելի լուսաւորութիւններով պիտի զուարձանան անխըստիր վեհափառ արքային բոլոր հպատակները։ Եւ արքայազգուն իշխանաց թվաստութեան արարողութիւնն այ մերժին օրը պիտի կատարուի։

— Քիւրատիստանի առաստամբութիւնը գլխով զատադրուել .
վերցուելուն մշտնշենաւոր յիշատակ մը ըլլալու հա-
մար վեհափառ արքայն հրաման ըրաւ որ խել մը
այս յաղթութեանը յորմանը և խորհրդաւոր նոր նը-
շաններ շնուրին փողերանոցը որ քիւրատէրուն գէմ
գացող և քաջութեամբ պատերազմնղ զօրապետնե-
րուն պարգեւ որուի այս նշաններէն . մէկ հատ ալ
բարձրտապատիւ փոխարքային արտւի պիտի :

— Հելլենական կառավարութեան գրօշակովնաւ
օսմանէան տէրութեան ծովիշրուն վրայ երեքշար-
թիէն սկզբելով ալ չի պիտի պարտի, որովհետեւ
այս բանիս համար անցեալնէրը մէկ ամսուան ժա-
մանակ տրուեցաւ նէ՝ այն ժամանակը լեցաւ։

— Վեհափառ արքայն հրաման իրկեր էր վե-
մափոյլ շալիւ փառացին որ թղթառութեան հանդե-
սին ներկայ գտնուելու համար նաւատորմիզը ԱԵ-
լանիկ ձգէ ու մայրաքաղաքու դառնայ , անոր համար
վսեմափոյլ ծովագետն ալ անցեալ շաբաթ իրիկուն
կունիւ առ հնաւ ու հաս հասաւ :

Երբեմ շագենաւով հսկ հասաւ :
Հանդէսը լմննալէն ետքը վերստին պիտի երթայ
գտնայ նաւատորմիղը և քանի մը երեւելի նաւա-
հանդիսաները հանդիպելէն ետեւ նաւատորմիղով
մարդարադարս պիտի դառնայ :

— Երկուշաբթի յերեկուան ժամը տասնին ջուրերը Վաղաթիա խառադեղ կոչուած տեղը հրդեհ մը պատահեցաւ և այն տեղ միայն քանի մը խանութ այրելով մարեղաւ :

— У'яյրաքաղաքէս Խտիբնէ բանելիք դիլքժանս

կոչուած կառքերը արդեն սկըսեր են բանելու և
յիշեալ քաղաքէն կը գրեն որ շատ ճամբօրդներ հա-
սեր են հոն այս կառքերով և շատ ալ գոհ եզրեան
տասնկ մէկ հանգիստ ճամբօրդութեան մը :

— Անցեալ շաբթու սեղուեմքեր 6 իրիկունը՝
(Օրթագիւղ Առնաւուա գիւղի թաղմաց անուն մի-
ջահասակյան նաւալվարին մէկը, առանց լապատերի
իւր տունը դարձած ժամանակը, գրեթէ՝ երեքին
կամ չորսին ժամանակները, այն կողմը լաղինէին կող-
մանէ գտնուած ծեր իրեասի թմին անուն խավարին
կը հանգիստի . խավար այս ժամանակ տառաց լապատ-
րի ուրից կուգաս ըսելով անոր կը գարձնէ և կը
բերէ այն տեղի խուլը-ին կը յանձնէ, ու ինքն ալ
այն տեղ կ'ինաց կը մեռնի, կասկածի կ'երթան մէկ
նաւալվարը ճանապարհին հետո եկած ժամանակը
գուցէ խավարին բան մը ըրած րլաց, բայց թէ որ ը-
նելու ըլլոր ինչու համար չզիտի փախչեր, վասն զի
խավար այնքան արի մէկը չէր կ'ըսեն, այլ իրը մէկ
հոգին տուեր առանց հոգինի կը պատրամէր մէկ մարդ-
մը. ինչ եւ իցէ տռաւուոււն ավեկ քննութիւնները
ընելով բժիշկ բերին՝ ցըսունել տուին, մարմինին
վրայ առնեւնեւին նշան մը չէ տեսնաւած կ'ըսուի . ՚ի
վերայ այսր ամենասնի իրենց գլխուն ալ նաւալվարը
թող տալ չէր ըլլոր, ուստի թեւերը կապեցին
լաղինէն ինչեցուցին, որ հարկ եղած քննութիւննե-
րը ընեն. ոմանք ալ կ'ըսեն թէ նաւալվարը կրակու-
մարդ մը ըլլալուն հնար է ծեծած կամ մէկ փա-
փուկ տեղին սասարիկ զարկած ըլլաց, հիմա բանը մը-
նաց բարձրագոյն գուանը. թէ որ յիրաւի այս մար-
դը այն նաւալվարին մինաս մը չէ ըրած նէ՞ այն մահը
երկու բանի կը տրուի . կոմ չափէն աւելի աֆիօն
գործածելուն, և կամ կոթուածի :

(Օդոստոսի 31 ին Հեղենական կառավարութեան արտաքին գործոց պաշտօնատար Պ. Քոլէ՛մին միջարդելը ախան մեռեր՝ և հետեւեալ օրը թաղման համգէսը կտարուեր է . տառնիկ լուր մը կը բերէ Բոլինչիբէ Վէլթէրնիք կոչուած գէրմանիայի շոգենաւը :

ЕРСЕ-ВІТЪ-ЛЮБРІТЪ

ԳԱՂԱՎԱ: Քուանսայի մեծ գալուստանավետ նախարարը՝ 1845 թուբին մէջ բոլըր Քուանսայի գալուստարաններուն եղած գալուստանաններուն ցուցակը այս տարի յուլիս ամսոյն վերջը թագաւորին ներկայացնուց : Եյս ցուցակիս մէջէն միայն անձնառողջաններուն վրայօք եղած առջեկութիւնը և հաշիները հոս գնեմք, որովհետեւ կարեւոր փիլիսոփայական խորհրդածութեան առջի կուտայ :

11,040 Անուելի ցուցակ տրուած էր գատառ
տաններուն, ասոնց մահուանը պատճառը քննելու
համար. որպէս համար կամկած վերջընելու տեղը ու-
ներ: Քննութեամբ համկըսուեցաւ որ ասոնց մէ-
ջեն 6,908 հոդին այլ և այլ պատահմունքներով մե-
ռեր են. 1,057 հոդին յանկարծակի մեռեր են բը-
նական կերպով, և 3,084 հոդին իրենք զիրենք ըս-
պաններ են:

Այս 3,084 անձնասպաններէն 2,332 հոգին էրիկ
մարդ էն, որ ըստ է՝ հարիւրին 76 · 725 հոգին ալ
կընիկ մարդ էն. այսինքն՝ հարիւրին 24 · 17 լրիկ
մարդ և 4 կընիկ մարդ՝ տակաւին 16 տարին հասած
չէին: Աէջերնին 7 · 8 և 10 տարուան աղաց ալ կար.
123 հոգի՝ 16 էն մինչեւ 21 տարեկան էին. 462 հո-
գի՝ 20 էն մինչեւ 30 տարեկան. 1204, 30 էն մին-
չեւ 50 · 945 հոգի՝ 50 էն մինչեւ 70 · 203, 70 էն
մինչեւ 80 · 41 հոգի՝ 80 էն անցած. մէջերնին 89
տարեկան գտնուիլլ նշանակուած չէ:

Անձնասպանութիւնները ամսոյ վրայ բաժնելու ըլլանք նէ՝ ասանկ կը գտնենք։ 922 Հոդի՝ ամըլլավան յունիս՝ յուլիս և օգոստոս ամիսներուն մէջ։

861 Հոգի՝ գարնան մարտ՝ ապրիլ և մայիս ամիսներ
լուն մէջ՝ 756 Հոգի՝ աշնան սեպտեմբեր՝ հոկտեմ
բեր և նոյեմբեր ամիսներուն մէջ, և 545 Հոգի՝ ձը
մեռուան դեկտեմբեր՝ յունվար և փետրվար ամիս
ներուն մէջ։

Վասնիք մէկ տեղ բէրելավլ կը գտնեմք որ անձնասապաններուն շատը՝ 30 տարուանէն մինչեւ 50 տարվանն էրիկ մարդիկ են, և անձնասապանութիւն շատ եղած ժամանակը տարուան տաք ամիսներն են :

Հիմնասպաններուն իրենք զիրենք մեռցնելու
սովորական եղանակնեն՝ որ խփառ շատ գործածուած
է, առ երկուքս են. ինքընքը կախել, կամ ջուրը
նետուիլ խեցդուիլ: 1845 ին՝ իրենք զիրենք կախե-
լով մեռնողներ եղեր են 1110 հոգի. և ջուրը խեղ
գուռղներ՝ 995 հոգի: 432 հոգի՝ հրաղնող իրենք
զիրենք մեռցուցեր են. և 213 հոգի՝ սենեկի մէջ
ածուխ վառելով և ամէն կողմի ծակերը գոցելով՝
անանի մեռեր են: Ածուխի գոլորշիքալ մեռնողնե-
րուն շատը Փարիզու մօտ տեղելն են:

Վնձնասպանութեան պատճառները ամէն տարի գրեթէ մի և նյոյն են . որ են սրաի տագնապ . նախանձ . անառակութենէ հետեւած գէշութիւններ . աշքատութիւնն . բաղդի ձախորդութիւն . տան մէջ պատահած կափւ և խուռլութիւն . և բընական հիւաններութիւններէ աղասելու փափաք . մանաւանդ՝ երբ որ երիշար և անբժշկելի հիւանդութեան մը իյնալու ըլլայ նէ :

Այս հաշիւներուն մէջ փափաքելի էր այն ալ
գտնել թէ որ կրօնքէն քանի հոգի անձնասպան ե-
ղեր են : Անհաւասներուն մէջ, և աշխարհային շա-
հու կամ դիտման մը համար իր խըզքին գէմ հա-
ւասոք կեղծողներուն մէջ անձնասպան շատ պիտի
գտնուի : Խղճմանքին խայթը և կշռամբութիւնը
ամէն բոսկ քաշելը դիւրին բան չէ . տղայութեան
առենէն սորված և գաւանած հաւասպին շխառկ
կամ ծուռ ըլլալն ալ աղէկ մը չի հասկըցած տնիկաց
ուրանալ և օտար հաւասպի մը ետեւէ լինալ . և
ետքը մալրութեան մէջ ինկած ըլլալը հասկընալով
ալ կամ ապրուստէն չի կրնալ զատուիլ, կամ ամ-
բարստաւանութեամբ ետ գառնալու ամընալով
հոն կապուած մնալ, թէթեւ տաղնապ չէ : Ասանկ-
ները իրենք զիրենք միւիթարելու ճամբայ կը գտնեն
ալ նէ իտիզերնուն կողմէն ինչ նեղութիւն քաշել-
նին՝ երեսներնուն գոյնը և օրէ օր հալելին կը ցը-
ցնի :

Աշխարհքիս մէջ մորդոյս քաշած նեղութիւնն
ները անուշցընողը՝ երկնային միսիմարութիւնն է .
անիկայ ալ սուրբ հուառոքը կը սորվեցընէ : Հա-
ւառքէ զուրկ եղաղները սցովիսի միսիմարութենէ
ալ զուրկ կ'ըլլան . նեղութեան գիմանալու բան մը
չեն ունենար որ իրենց ուժ տայ . այն յօյալ չունին
որ՝ թէ որ համբերութեամբ այն նեղութիւնները
կրեն և Աստուծմէ շնորհակալ ըլլան նէ՝ հանդեր-
ձեալ աշխարհքը անոր արդիւնքը յաւիսեան պիտի
վայելեն : Ուստի աշխարհքիւնքը մը գըլլանուն ծան-
րանայ նէ՝ յուսահատութիւնը զիբենք կը պաշարէ .
աշխարհքէ աղատելուն ճարը կը նային :

Ֆուանսըզի օրագիր մը ասոր Ճիշդ հաշխւը չէր
կրնար տալ . քանզի ամէն մէկ բնակիչներուն ինչ
հաւասրի հետեւիլը Ճշդիւ գիտնալու միջոց մը չի
կայ . Յայց ըսածիս Ճշմարտութեանը ուրիշ ապա-
ցոց մը կրնամբ գտնելու : Յոլոր Ֆուանսա մէկ տար-
վան մէջ անձնասպան եղողներուն համբանքը՝ տաճ-
կի տէրութեան տակ գտնուած անձնասպաններուն
կրնանք ըսել թէ տասնապատիկն է . այսինքն՝ առաջ-
կին հոգը 10 տարին հաղիւ թէ 3,084 հոգի գտնը-
վի ինքըինքը մեռցնող . Երբեմն անձնասպաններ
կը գտնուին . բայց գիտմամբ չէ , դիսուածով է .
ինչպէս անցածները Իզնիմիտ գաւառին Խասկալ
գիւղը , որ Արմածու հիւսիսային կողմն է մէկ ժամ
հեռու , 18 կամ 20 տարեկան երիտասարդ մը հրա-
ցանը լեցընելէն ետքը կայծահանը (իւսութէթիկը)

բացուած րլը չի նկատելով միփշը (ըստպոխը)
տեղը անցընելն իքէն հրացանը կը բանի . մէջի գըն-
տակները երիտասարդին փորր կը լեցուին . անոր վը-
րայ 24 ժամ հաղիւ կ'անցնի՞ երիտասարդը կը մեռ-
նի : Առնիշ անձնառարանութիւն չեն սեպուիր , ո-
րունշեանւ խորհրդով եղած բաներ չեն :

ԱՆԳԱՄԱ : Այս հարիւր տարիի մօտ է որ ին-
կիլեզի կառավարութիւնը երեւելի պաշտօնատո-
քաց ընտրութեան մէջ կրօնից խարբութիւն կրնա-
յէր . մէկ մարդ մը անիլիքան եկեղեցւոյ անդամնե-
րէն ըրլար նէ , անիկայ որքան խելացի և բանիբուն
մարդ ըրլար ալ նէ անոր քաղաքական պաշտօն չեին
տար : Այս առենները խրզճի մոտց աղասաւթիւն
ալ չի կար . առեն առեն անիլիքան չեղողներուն դէմ
հալածում ալ կ'ելլէր : 15 Կամ 20 տարի մը կայ որ
խրզճի մոտց աղասաւթիւնը մէջերնին մոտած է . ըն-
կերութեան և քաղաքի և ազգի մէջ խռովութիւն
և շփոթ չի սերմանելու պայմանաւ ամէն մարդ որ
հաւատքին որ ինելքը պառկի նէ՝ կրնայ անոր հետե-
ւիլ . բայց իր զաւակը անդամ չի կրնար բանագա-
տել որ իր հաւատքին հետեւի : թէպէտ այս այս-
պէս եղաւ , բայց տակաւին օտարահաւատ մարդի-
կը ակրութեան գործերու չեին բանեցըներ . գու-
ցէ անանի կարծելովթէ՝ Եւրիփիկոս-թիւնը իտչի պահ-
ուութիւն իր-գայ , և հերետիկոսի մը և անհաւատի
մը համար՝ ինլացիոն-թանը վայ ըսելքէ չի կայ ըսողներուն
խօսքին գայթէակղելալ , և ասանկ ըսողներուն հա-
ւատին մաս կասեած մնեամ :

Վեհ որ է նէ , ինկիլիզի արդարաւուէր և խելտոցի աղքէն այս կարծիքս ըստ մեծի մասին վերցած է : Այս ապրի բառ ըսմէնդի անդամը ըլլալուներուն մեջը Պ . | իօնէլ Ոօչիլոն ալ առաջարկուեցու , որ ինչպէս որ յայտնի է , աղքաւ և կրօնիւք հրեայ է , և Գերմանիայի բարեկարգեալ ըստուած հրեայներուն պէս հաւատաքը թե թե ցուցած հրեայներէն ալ չէ : Ինկիլիզի օրագիրերը ասոր այս պաշտօնին համար առաջարկուելուն վրաց իրարու հակառակի կարծիքներու ինկան , իրարու գէմ գրել ոկան . ոմանք կ'ուզէին որ Պ . Ոօչիլոր ընտրուի . ոմանք գէմ կը կենացին : Արեակէր օրագիրը կ'ըսէ . « Զէ մի որ Պ . Ոօչիլոր իր բոլոր ջանքովը պիտի աշխատի աղքը քրիստոնէական հաւատքէն զատելու . և մեր հայրենի հաւատքին հիմք մեր մաքին մէջէն քակելու . որովհետեւ անիկայ մեր հաւատքը մնայի ապահովացութեան տեղէ գրեթ : Յիրաւի այս նպատակիս հասնելու համար ուղղակի ճամբայ պիտի չի բռնէ , բայց շատ ոլորակներ պիտի բանեցընէ , խոստմանկ ճամբայներ պիտի բռնէ , քրիստոնէից մէջ անմիա-

բանութիւն և հակառակութիւն պիտի սերմանէ . ճշմարիտ հաւատքի վրայ հաստատուն կեցաղներուն դէմ պիտի զօրացընէ աղանդաւորները , անոնց փառաւակրութիւնը գրգելով : Ասոնք լսելէն եաբը սրբագրէր օրագիրը կ'ըսէ . Պ . Ոչչելովին ընտրութեանը հաւանութիւն տուողները իրաւունք չեն ունենար պախարակելու այն արքահ հոլնատացիները , որ ստոկ վաստակելու համար ամենեւեին խիզք չեն ըներ Քրիստոսի խաչին վրայ կախելով և Քրիստոսի պատկերին թրքին լով Շոթօն մանելու : Խոչնիւս Քրիստով օրագիրը այդ կարծիքին վրայ չէ : Ասոր ըստած խոռքերէն կ'երեւեի որ՝ Պ . Ոչչելովին և ուրիշ հրեայներուն կամ անլիքան չեղաղ քրիստոնեացներուն ընտրութեանը տաւաջը տունելու համար ու մանք անլիքաները գրգռեր են : Այս եղանակը՝ կ'ըսէ յիշեալ օրագիրը , հին և գէշնախապաշարմունքները հաւատքի անոնց կ'ասելու կ'եւսէ ի ասելու կ'եւսէ

սերը սոր, ո սի Հայութ զի՞ համազ : և առաջ զ գործ-
կլսէ, որ ասանկ զվենք բանեցընել ու զաղներուն
դատը անիբառւ է . և իրենք կեղծ աւորութեան ա-
ւելի մօտ են : Եւ յիբառւի, թէ որ ընտրութեան
մէջ հաւատաքի քննութիւնն աղըլլայ անանկ պաշտօ-
նի փայ, որ հաւատաքի վերաբերութիւնն մը չունի,
այն պաշտօնին հասնել ու զող մարդը կը հարկադրի
(թէ որ խղճմանքին ձայնը մէ կդի ձգէ նէ), այն
պաշտօնին հասնելու համար սկայք եղած հաւատ-
քը ընդունիլ կը կեղծէ . որավ կառավարութեան ե-
րեւելի պաշտօնները անիսիզ և կեղծ աւոր մարդոց
ձեռքը անցնելու կորդ կ'իցնայ . և պատույ արժա-
նի մէկ երեւելի մը իր կիոնքը՝ և հաւատաքը ձգելով
անիլքան եկեղեցին ընդունի նէ՝ չի կրնար ճանչուիլ
թէ այն մարդը յիբառւի այն եկեղեցին ու զզափառ
կարծելիլ մի անոր յարեցաւ, թէ կեղծ աւորութի՛
էր մի ըրածը : Վ' նշ և իցէ . ողջամիտ կողման խօս-
քը քաղեց . Պ . Ոօչիլուր հրեայ մնալով՝ ինկիլիզի
բառլամենդին անդամ ընարուեցաւ :

— Ա Յօնիկնի քրօնիկն. անդղիական օրագրին մէջ
հետեւեալ լուրը դրուած է :

“ Ա մէն տարի մէկ մեծ կարաւան մը Շեղայիրէն
ելլերսվ և Սահարա մեծ անսպասեն անցնել լով մին-
չեւ Պիր Խամացիլ բառւած տեղը կ'երթայ . անկեց
Քուտօֆանի Ճամբան կը բռնէ , և այն Ճամբով
Ճապէշխտան կը մննէ : Ես կարաւանիս Ճամբայ

Հըլելը՝ յուլիս ամսոյն վերջերը կ'իյնայ . և այս տարի վենուտորական ընթացք մըն ալ պիտի ունենայ , հետերնին եօթն կամ ութը հարփեր զինուոր , և թնդանութաճէք (թօփճի) զօքք , և քանի մըն ալ Կումբագի սրարդներ . ասոնց ամէնուն ալ կառավարիչ պիտի ըլլան քանի մը ֆռանսըդ հրամանատարներ . և հետերնին նցն ազգեն քանի մըն ալ բնական պատմութեան հմուտ խմասուններ պիտի խառնուին : Յայտնի է որ այս ճանապարհորդութեանս նպատակը՝ հայեցիստանի մէջ զինուորական կայսեր մը և ֆռանսըդներու համար հաստատուն բնակարանն մը հիմնել է : Ի՞շխ ալ յայտնի է որ ֆռանսըդը հնն ոսք կոփելով կամաց կամաց հապէշները ֆռանսըդ ընելու ճամբան պիտի մըտնէ : Բայց բանոց այս անդամի ընելու արշաւանքին յաջողելքը շատ երկրայելի է : Կ'երեւի որ այն անքեր եւ անապատ երկիրներէն անցնելու համար ծանրու գժուարութիւններ պիտի քաշէ : Ինչ որ է նէ՞ այս ալ մէկ նոր ապացոյց մըն է՝ որ ֆռանսըդները Վիրիկէի հիւսիսային կողմը հաստատութիւն գլունել և գորանալ կ'ուղեն ո :

— (Ծոստաս 9 ին | օնտուայէն գրուած գիրերը վաճառականնութեան վլայօք ձախորդ լուրեր կուտան : ջորենի վաճառականներուն շատը մնանկացեր (միւհլիւղ ելեր) են . և կ'երեւի որ ուրիշ շատեր ալ կան որ այն գէշութեան մէջ կանալու վտանգն են : ջորենի գինը կոտրիլն է այս գէշութեանս պատճառ, և այս գէշութիւնս պիտի եվլինսց ալ վաճառաւականաց վլայ, որովհետեւ մինչեւ հիմա եղածին պատճառը՝ Խնկիլթէուայի մէջ ցորենին գինը վար ինչնալ, և վար գնով անգամ առաջկու չափ չծախուելին է : Այս առանկի իրենց հինգ հարիւր կատր նաւ գուցէց քանի մի հատ եվլ կամ պակաս, ամենին ալ ցորենալ և ուրիշ հնառեզէններով բեռնաւորած, | օնտուա հասած կամ հասնելու վլայ են : Այս պարագայներուս համոր վաճառականաց ժողովատեղը կամ՝ պատան նեղութեան մէջ, ստակին գինը 100 ին մինչեւ 86 ½ վար ինչած է :

‘Նիւ Եօրքէն եկած լուրերն ալ վաճառականաց
վիճակին ապահովութիւն ցըցինող լուրեր չեն :
Հնաւեղէններուն գինը վար ինջնալը Եւրոպացիք ի-
րենց նամակներավը ամերիկացւոց իմացունելէն
ետքն ալ՝ տակաւուին ։ Նիւ Եօրքցիք չեն գագարած
Եւրոպաց հնաւեղէնով լիցուն նաւեր խրկելու : Թէ
որ այս բաներս որու վրայ կուգան, անոնք չընդու-
նին և ետ գարձընելու ըլլան նէ, ։ Նիւ Եօրք գըտ-
նուող վաճառականաց մէջ ալ սնանկացող շատ
կըլլայ :

ՌՈՒՍԻԱ : Քաղանքաղաքը յունիսի 22 ին մէկ
ահագին կրակ մը եղաւ . և 165 տուն այրեցան : Վ հ-
հափառ կայսրը ասիկայ լսածին պէս շտառով մը 47,
000 արձաթ ռ.ռ.պլի խրեց . որոց 25.000 ը կրակին
վեստ կրողներուն պիտի բաժնուի , որ իրենց խիստ
հարկաւոր պիտայքը հոգալու համար նեղութիւն
չքաշեն , և 22.000 ռ.ռ.պլին ալ տուն շնորհ ուզու-
ներուն փոխ պիտի տրուի :

ԱՒՍՏՐԻԱ : Աւստրիայի կայսերութեան բոլոր երկիրներուն բնակիչները 1843 թուբին համբուելով ելքը ելքը են 36,098,330 հազի . և ասոնց 504,900 հազին զինուորական կրթութեան տակ մտած ծառայած են : Ո՞էկ տարրուան լնիթացքը՝ Աւստրիայի մէջ հինգ միլիոնէն աւելի տուն շնչաւեր է , և եօթըն միլիոնէն աւելի ալնուոր աւելցեր են :

Բ ՐՈՒ Մ Ւ Ա : Պէուլին քաղաքը զինուորական
կրթութեան մեծ քննութիւն մը պիտի ըլլայ . և
այս քննութեանս ներկայ գտնուելու համար Սպա-
նիայէն ալ քանի մը երեւելի զինուորական հրամա-
նատարներ և մէկ մեծ սպարապետ մը կանչուած են :
— Այս երկրիս սովորութիւնն է որ երեք տա-
րին անդամ մը բոլոր բնակչոց համբանքը կ'առնեաւի :
1846 ին եղած հաշուովը՝ 1080 քառակուսի մղնն
գետին ունեցող թագաւորութեանս բնակիչներուն
համբանքը ելաւ 16,181,195 հոգի : Ասկէց երեք տա-
րի առաջ եղած հաշուէն 641,864 հոգի աւելի գրո-
նուեր է : Այսքան բնակիչներուն մէջէն 11,682,
228 մարդու բնակութիւն դաշտերը և բաց տեղե-
րքն են . և 4,508,967 հոգին քաղաքները տուներու
մէջ կը բնակին , և բոլոր հրուսակայի մէջ գտնուած
քաղաքներուն համբանքն է 980 : Այս քաղաքներուն
մէջէն 12 հատը երեւելի և մեծ են . և ամէնէն ե-

բեւելլին Ե՛ Բրուսիայի թագավառանիստ Պէոլին
քաղաքը, որուն բնակիչներն են 408,502 հոգի։ Պէ-
րեզաւի բնակիչներն են 112,941 հոգի։ Եւ Քօլո-
նիա՝ 95,202 բնակիչ։ Եւ Քէօնիզպէրկ 75,234 հո-
գի։ Եւ Տանձիք 66,827 հոգի։ և Մակուէպուրկ
53,816 հոգի։ Եքսլաշաբէլ 27,557 հոգի։ Ըգէդ-
դին 45,807 հոգի։ Տօղէն 43,058 հոգի։ Տօնտաւ

39,551 հոգի : Ալպերքիլ 38,249 հոգի : Պարմանտէ
34,932 հոգի : Այս հաշուխս նայելով՝ Պէռլինու
բնակիչները տարին 17,000 հոգի եւ վեճնալու վրայ
կ'ըլլան կօր . բայց այս եվելնալը ամենն ալ տղայք-
նին շատնալով եղած չէ . միայն 4,000 հոգիի չափ
ասով եվելցած կը գտնուի . մնացածները գուրսէն
եկած եւ բնակուինին հոն հաստատած մարդիկ են :

ԻԴԱԼԻԱ : Նէմցէի տէրութեան կողմէն Պէռ-
ոառա քաղաքը զօրք գալը , և հուոմայու կառավա-
րութեան կողմանէ այն քաղաքին կառավարիչ Չաք-
քի կարդինալին ըրած յայտարարութիւնը և բողո-
քը անցած շաբթու հայտապահ լրագրոյս միջոցաւը
հրատարակեցինք . և այն տշը լսինք որ՝ Այսուհենեայի
վեհափառ թագաւորը Հուոմայու Պապին առան-
ձին գրով ծանուցեր էր որ , երբ որ ուզէ նէ՝ կրնաց
ուղածին չափ զօրք և նաւ պատրաստ դտնել , հը-
ռոմէական երկիրները Աւտրիայի գէմ սպասպանե-
լու համար :

Այժմու Պապը զինքը եվելօք սիրելի ըրած է իւ
տալացւոց որովհետեւ ըրած բարեկարգութիւնը
ամէնն ալ ժողովրդեան օգտին համար է . ուստի ա-
մէնքն ալ ոգւալ չափ պատրաստ են քաղաքական կա-
ռավարութեան աղատութեանը պաշտպան կենալու
աւսդրիացւոց անիբաւ յարձակմանը դէմ : Իսայց բա-
նը առանց խուռլութեան լըմինալու համար՝ Պապը
օտար տէրութեանց կողմէն Հառոմ գտնուաղ գեռ-
պաններուն բողոք ըրաւ : Գյուաննը դեպան Պ .
Ուստիին մէկը հարցուցեր էր որ՝ Վառաննը տէրու-
թիւնը այս բանիս վրայ ինչ ճամբայ պիտի բոնէ :
Պ . Ուստի պատասխան տուեր էր իր տէրութեանը
կողմէն տուածի պէս , թէ բնաւ պիտի չի խառնուի
այս բանիս մէջ , և հեռուեն դիտող պիտի ըլլայ
բանին ելքը տեսնելու համար : Փարիզու բառլա-
մէնգին մէջ արտաքին գործոց տեսուչ Պ . Կիզն
ալ այս երեւելի դիտուածայս վրայ կատարեալ ան-
հոգութիւն ցըցուց :

Բայց ինկիլիզի տէրութիւնը ամենայն ոգւստ
աշխատելու պատրաստ կ'երեւի, որ աւագը իհացւոց
ձեռքէն աղաս պահէ Խոլիսա : Ինկիլիզի օրագիր-
ները այս բանիս վկայ ուժով կը խօսին . և կառա-
վարութիւնն ալ անհանգ բաածը իրեն դիտմանը հա-
մեմատ գտնելով ՚ի գործ պիտի զնէ : Վենիք օրինա-
կի համար՝ ինկիլիզի բայց օրագրին հետեւեալ խօս-
քը դնեմք հսու :

“ Ո՞եկ ինկիրիզմը ՎՀողբիայի տունը կարծանի-
մանէ և օտար տէրութեան մը տակ իցնալին աղա-
տեց Պլէնհայմի դաշտը : Ճիշտ նոյն բանին եղած
օրուանը տարեգարձն է որ ետքէն մէծցած և զօրս-
ցած այս կայսերութեանս զօրքը յատուկ դիտմամբ՝
Եւրոպայի ամէնէն աւելի անվնաս ինքնակալին եր-
կիրք յարձակեցան : Վեր այս օրագիրը կարգացող-
ները՝ աւսդրիացւոց Ֆէռուառապի տիրելը ամէն
պարագայներով սորված են : Բօ գեար ՎՀողբիայի
և Հռոմայու երկիրները իրարմէ անանկ կերպով
մը զատած է, որ յայտնի ըլլարավը տմենեւին վէճ-
չվերցըներ : Բայց ՎՀողբիայի տէրութիւնը առաջկուց-
եղած պայմանի մը զօրութեամբ իրաւունք ունի
Ֆէռուառապի բերդը պահապատն զօրք պահելու .
թէպէտ Ֆէռուառաքաղաքը բոլոր շրջակոյ փիճա-
կավը Հռոմայու Պապին իշխանութեան տակն է :
Վրոշ ՎՀողբիա շատ զինուարական օգուտ կ'ունե-
նայ . բայց Ֆէռուառաքաղաքին վրայ ամենեւին
իրաւունք չունենար . ինչպէս որ Վալդնայի կամ
Վիդերպօյի վրայ ալ չունի : Վիսոք կուգայ, որ նոյն
գիշերը որ մէկ յանդուգն ապատամբութիւն մը պի-
տի երեւան ելլեր Հռոմայու մէջ, շատ մը աւսդ-
րիացի զօրք ալ ասհմանագլուխներէն գէպ ՚ի Ֆէռ-
ուառա ժամբայ ելան : Հան հասան, և պատրաստ
եղան որ աւելի գէպ ՚ի հարաւ գոյլեն : Հռոմայու
մէջի ապատամբութիւնը ժամանակը չի հասած ի-
մացուեցաւ և առաջը առնուեցաւ . և թէպէտ ա-
սոր վրայ աւսդրիացւոց զօրքը հնն եկած ըլլարու
պատճառ մը չունէին, բայց ոչ ետ գարձան, ոչ
ալ մէկ զիրենք արդարացընելու ճամբայ մը բռնել
մոքերնին եկաւ : Վագրին ցամթիելը պարապը գնաց-
բայց ինր ետ տրարձաւ :

“Օքոստաս 11 ին՝ Վիլանու քանակէն գիր ե-
կաւ բերդապտհին, որ քաղաքը մանէ և գլխաւոր
տեղերուն և քաղաքին գռներուն տիրէ : Այ ըսել
է թէ՝ քաղաքը աւստրիացւոց իշխանութեանը տա-
կը մոցցնէ : Երկու օր ետքը բերդականները սպառ-
նալիքներով՝ և դէմերնիս ովլ կրնայ կենալ ըսելու
պէս վարժունքներուլ քաղաքին տիրեցին : Հռոմա-
ու Պապին խրկած զօրքերուն միայն այնքան թոյլ-
տուութիւն եղաւ, որ Անռուառայի կառավարիչը
կարգինալին պալատը պահող զօրքը ասոնցմէ ըլլան .
բայց առկէց առաջ ուղեցին որ այս պաշտօնս ալ
աւստրիացի զօրացը արտօի : Բանանուերուն պահպա-
նութիւնն ալ տակաւին Պապին զօրացը ձեռքն է .
ասոնք մէկ դի առնեսնէ, ինչպէս Բապիա և Լոտի

Նմանապէս Գիւռռառաւաւ ալ Աւոգրիսյի ձեռք է :

“ Աւագրիայի տէրութեան սյո Ճամբան բռնելուն արագածառը չքդիտցող մարդ չկայ . և կ'երեւի որ ասիկայ աւսպրիացւոյ Խոալիա յարձակելուն և տիրելու ձեռք զարնելնուն մէկ սկզբնաւորութիւնն է : Պիսս թ. ին բռնած աղատ կառավարութեան Ճամբան և յայնապէս Ճանցուած դիաւաւորութիւնը՝ Վ իէննայու պալատին հինցած բռնաւորական մտած մանկներուն շատ գէմ եկած է . գաղանի Ճամբան և խարգախութիւններով գէմ չի կրցած դրած բաները արդելելու համար հիմա բռնութիւն կր բանեցնէ . . . :

“ Ամեն մարդ գիւղաւ կը հասկլնայ որ ինկիվիզինն
այս բանիս մէջ մանելը՝ որ ուրիշ անդամ միայն խօս-
քով կ'ըլլար, այս անդամ շատ մեծ զօրութիւն և
օգուտ պիտի ունենայ. Քիչ ծախքով պիտի ըլլայ. և
և արդարութիւնը ասանկով պիտի պաշտպանու-
թիւն գտնէ: Ի՞ո և Տէվէրէ գետերն ալ նու կը
մտնեն, Դակօ և Տուռօ գետերուն պէս. և անդզիւ-
ական գրօշակը կընայ Խդալիսյի ցամաք կղզինն եր-
կու կողմէն ալ խոալցուոց վերածնութեան համար
խորհուրդ և սիրտ առալ”:

Դայշլօրպէրին այս յօդուածը իտալէրէն թարգմանուեցաւ, և առանձին աղպատեցաւ առ խորագրով, յեռագուռ-լիւն Անդլոյ ՚է բար Պիոսի թ. . ի և լավլոյ. աղասիերը փակցուցին. և փողացներուն ամէն անկիւնը կը ծախէին. և շատ զգացումն առւաւ իւտալացւոց. առաւելապէս անով՝ որ Պ. Կիջցին Փւանսայի բառլամէնդին մէջ այս նիւթոյս վրայ խօսած ճառին իտալէրէն թարգմանութիւնն ալ ասոր գէմը փակցուցած էին:

Դադար զաւալաբաւերնը որպայ քաղելու շրուն մէջ գրուած խօսքերը բաւական չփեսից : Յանիսկան կղզիներուն (որ են Քոռ. ֆու , Օանդա , Քէֆալոնիա , և այլն) , հրաման խրկեց որ նուռ և զօրք պատրաստեն և Իգալիս անցնին : Երկու խումբ զօրք անմիջապէս Կոքօնս պիտի խրկուին : Լուս Շաբմէրադօն՝ այս բաներս ընելիքը Վիճննա գրեց : Խնկիլիզն ասանկ մէկ արիական ճամբայ մը բանելով ՚ի հարկէ Կոսդրիայի կառավարութիւնը իր բռնած Ճամբէն ետ կը դառնայ . և Լուս Շաբմէրադօն ասսով արիութեան օրինակ ալ կըլլայ Փը ամեսայի , որ Իգալիայի ազատութիւնը պաշտպանելու համար իրեն հետ ըլլայ :

Ո արտիլերյան օհութու լրագրությունը 17 թվ
կը գրէ որ, « Ատցգ կ'երեւի թէ Հասմայու կառա
վարութիւնն ալ երկրին աղասութիւնը պաշտպա-
նելու համար ամենայն զօրութեամբ պատրաստու-
թիւն աեսնելու վրայ է : Արոշուած է որ դիտելու
համար մէկ բանակ մը հաստատուի Թօոլիք : Արոշը
ըստուած զօրաց պատերազմական խումբը՝ Պինի գլու-
գապետին հետ, և հրաձիք (թիւֆէնկճի) զօրաց
խումբը ամսայս 21 ին ճամբայ պիտի ելլեն Որմա-
նիա երթարու . Պասին կառավարութիւնը Աւտ-
րիացի ցըցքնել ու զեց ասուլ, որ աւտրիացիները
սաք ելլեն նէ՝ ինքը պարապ չկենար : Հինգ վեց հա-
զարի շափ զօրք հիմակուց ժողվուած են Ֆէռուա-
ռա . Քըսիլու իշխանն ալ իր զօրքերով հոն հա-
սած է . պահապան զօրքերը իրենց օդնութիւն գա-
լու զօրաց ճամբան կը նային :

“ Հոռոմայոււ մէջ խօսք կը պըտարսէր , որ Աստ-
տէ նիսյի կառավարութիւնը սաստիկ խօսքերով ծա-
նուցական ժուղիթ մը խրկեց Ա հնաս , Ֆէռաւառա-
յի առնուելուն վրայ : Ինկիլիզի համար ալ կը զ-
բուցուի , որ Եւսդրիային սպահաննշանցը գէմ՝ կէ-
նալու համար Պապին օգնութիւն ընելու վրայ է :
և ինկիլիզի նաւերը Ա էնէտակոյ ծովը պիտի մտնեն .
անկէց եաքը ինկիլիզը պիտի ստիլիտ աւսոդրիացինե-
րը որ Ֆէռաւառա քաղաքը պարսէն : Դրանսըզէն
օգուտ մը չըլսուիը առ հասարակ իտալացիք իմա-
ցած են :

“ Հաքքի կարդինալը այս օրեւոս հիւանդ ըլլա-
լով, ինչպէս որ կ'երեւի՝ սրտադողլէն, Պապին ա-
զանացաց գիր գրեր է, որ իրեն հրաման տայ հրա-
ժարելու , և տեղը ուրիշ մը խրկէ : Պօֆօնտի կար-
դինալը ասոր տեղը Վէռռառացի կուսակալ պիտի
ըլլայ ” :

ԶՈՒՏՈՑՑԵՐԻ : ՀԵՂՄԵՍԵԱՆ ԳԱՅՆԱԿՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՎՐՁԲԻ ՄԵջ ՎՃԱԵցին՝ որ հռոմէա-
կան և օթն գաւառներուն հրաբու հետ հաստատած
մասնաւ որ և առանձին դաշնակրութիւննին քակե-
ռուի . և վճիռնին գրով հրասարակեցին . գործադ-
րութիւնը նոյն խոկ դաշնակիցներուն ձգելով . և
ըսելով որ՝ թէ որ այս վճռոյս գործադրութիւնը
խոփանուելըն մէկ գէշութիւն մը ծագելու ըլլոյ
նէ՝ յանցանքը մասնաւ որ դաշնակրութեան անդամ
ներուն կը ըլլոյ , որ ՀԵՂՄԵՍԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈ-
ՂՎՐՁԲԻ ՎՃԱԵՐՆ չի հնազանդեղան :

Արանձին դաշնակցութեան անդամ եղող գաւառներուն պատգամաւորները այս վճիռը չեն-

դունելու գիր հանեցին . որուն միտքը այն է որ՝
Հելվետեան ընդհանուր գաշնակցութեան մեծ մա-
սը անգամ մէկ տեղ գան նէ ասանկ վճիռ տալու-
իրաւունք չունին . և այս հիմակուան տուած վր-
ձիսնին՝ գաւառներուն ազատութեանը և անկա-
խութեանը համար 1815 ին հաստատուած պայմա-
նագրոյն մէջ գանուած գաշնիքին հակառակ է . ա-
նոր համար այդ վճիռը կատարեալ իրաւամբք կը
մերժեմք ըսին :

բաւիրէին քաղաքին բնակիչներիուսարդները։ Վաղաքական կառավարութիւնը ամփիս ազէկ ժամանակին իմանալով առաջը առաւ։ Հրաման հանեց որ այն կայրենադրաց ընկերութիւնը որ քիչ մնաց հայրենիքը տակին ՚ի վրայ պիտի ընէր, խափանուի, և անդամները ցրուին։ Առնց այս վճիռը բոլոր Օսմակցերին մէջ մեծ ազգեցութիւնն առաւ։

ձայներ չեին հաներ , պատերազմի սպառնալիք չեին ընէր , ժողովուրդը զօրք գրուելու չեին հըրաւիրեր , բայց պատերազմի պատրաստութիւն ընելէն ալետ չեին կեցած : Ծուից և Օռոկ գաւառներուն կառավալարութիւնը ամեն զինուորներուն առատօրէն զէնք և պատերազմի պաշար բաժնել տուատ . Ուցէան գաւառին մէջ տեղ տեղ ամբայներ կը շինուին . Աննէմպէրկ զօրապետը զօրաց ընդհանուր քննութիւն ըրաւ , որ ութմը գունդ զօրք կային : Աստիքաներուն սպառնալիքները ասոնց մէ աւելի էր . բայց իրօք ուժերնին պակսած ըլլաւուն այն նշան կը բանեն , որ հրազէնք գործածող (թիւֆէնկի) զօրաց հանդէսը առջի տարիներէն վար էր :

Ուստաւոր գաշխակցութիւնը քակել ու զողովրդը
մէկ ուրիշ մասնաւոր ընկերութիւն մը ըրին իրենց
մէջ . և անունը դրին ասածիափն բօբի-լէր պի-ի , այ-
սինքն՝ Օսւելցու բիի ժողովական ընկերութիւն .
և ասոնց բազմութեամբ մէկ տեղ գալը եղաւ Պէռ-
նա քաղաքը : Ճինէվաւա և Վօտ և Վրկովի և գա-
տային Պալ գաւառները հոն իրենց կողմէն պատ-
գամաւոր իրկեցին . և յայտնի է որ ասանկ մէկու-
ղելու մէջ ինչ գրգռիչ և խուռախոյզ խօսքեր կ'ըւ-
լան : Վերջապէս այս ընկերութիւնը հաստատուե-
լու վճիռ արուեցաւ , հաստրակաց նպատակ սա-
երեք բանը ցըցընելով . 1. Ճիպիթներուն Օսւելց-
ուրի երկբն գտար վրանատուիլ : 2. Վրաննձին եօ-
թըն գտաւառներուն դաշխակցութեանը վրայօք Հել-
վետեան ընդհանուր դաշխակցութեան ժողովքին
տուած վճռոյն ՚ի գործ դրուիլ : 3. Ընդհանուր

Դաշնակցութեան պայմանները քննելը :
Հելվետիան դաշնակցութեան պատերազմական
ծախքերուն սահմաննեալ 9,000,000 ֆուանք (38,250,
000 զուռուշ) պատրաստ ստակ կար . որ թէ որ
ընդհանուր դաշնակիցներուն վրայ թշնամի ելլեր
նէ՝ անոր գէմ պէտք եղած պատերազմին ատենը
պիտի խարճուէր . և այս ստակը երեք հաւասար
բաժին ըլլալով՝ Չուռիս և Պէտնա և Ուցէռն
քաղաքները պահ տրուած էր : Հիմա եօթն դաշ-
նակից դաւառներուն գէմ առանկ խորհուրդներ
կըլլան նէ՝ դաշնակցութեան քակուիլը ուղղվները
կը կամին որ Ուցէռն աւանդ կեցած երեք միլի օն
ֆուանքը (12,750,000 զուռուշ) անկէց վերնայ և
Չուռիս տրուի : Յայտնի է որ Ուցէռնի կառաւ
վարութիւնը այս ստակը իրեն թշնամիներուն ձեռ-
քը չտար . կարելի է որ կառուց սկզբնաւորութեան
պատճառ մին առ այս բրայ :

Վասնաւոր գաշնակիցները հասկղցած են որ բառնը առանց կռւույ պիտի չի լըմնայ . ուստի Ուներկրվալուէն գաւառին կառավարութիւնը՝ որ եօժն գաշնակից գաւառներուն մէկն է , Պէռնա գաւառնին սահմանագլուխը գտնուած բերդերը և ամրոցները նորոգելու և ամըքցընելու ձեռք զարկու : Ա ալէի և Ունդէրվալուէնի ընսկիչները Ունդէրվալուէնի Մայրինիէն քաղաքը ժողվուեցան պատե-

բաղմի վխայ խորհուրդ ընելու : Եւ Իդալիսյի օմ
պարտիա գաւառուն ալ՝ որ Աւորիսյի իշխանու-
թեան տակն է՝, եօթն գաշնակից գաւառները շատ
պատերազմական պաշար կը կրուի : Դէսէն գաւա-
ռի Խոկանօ քաղաքին բնակիչները այս պաշարնե-
րուն մէկ մասը նցն քաղաքին մէջ վար դրին . Թող
չոտուին որ անցնի երթայ . և բանը ընդհանուր
դաշնադրութեան մէծ ժողովին առաջարկեցին .
ինչպէս որ մէկալ պատմածներս ալ պէտացիք ա-
ռաջարկեցին . Այս ժողովը ալ բանին քննութիւ-
նը քանի մը երեւելիներու առաջարկեց . որոց մէկն

է Պ. (Օխակնալոյն : Ասոնք միաբան վճռեցին որ առանձին դաշնակիցներուն թողջի տրուի որ ասանկ իրենց կողմը ամրացընելու և ուժ վաստրկելու ձամբաներ բռնեն : Բանկը մնաց սյով վճիռը ՚ի գործ դընելու : Հեղինական դաշնակցութեան նախագահը որ վերօրդ կ'ըսուի պաշտօնին անունով , ըրջաբերական մը խրկեց մասնաւոր դաշնակցութեան երկիրները գտնուած տակն զինուորական մեծերուն . որուն մէջ կ'ըսէ որ՝ թէ որ մասնաւոր դաշնակցուներուն երկիրը պիտի մնան նէ՝ ընդհանուր դաշնակցութիւնը անոնք իրեւու զրավար չժամանար . և պատասխանը կ'ուղեն մինչեւ օդոսոս 10 . և թէ որ մինչեւ այն օրը պատասխան չստան նէ՝ Հեղինակութեան ընդհանուր դաշնակցութեան առեւանին առաջը իրենց զինուորական մեծութենէն ինկած պիտի սեպուին : Բայց այս սպառնալիք խեր ընելիքը իրենք ալ գիտէին :

— Վաղաքական պատերազմը քանի երթայ նէ
անհրաժեշտ կը կ'ըլլաց կոր . հաշութեան և առանց
կուռի խաղաղութիւնը հաստատելու միջոցները կը
վերնան կօր : Ակիզեն ի վեր այս ըլլալու կուռեց
պատրաւակը անսանկ բան մըն է որ՝ եօթն դաշնա-
կից գաւառները ուրիշ գաւառներուն մէջէն ալ ի-
րենց կուռակից պիտի գտնեն . որովհետեւ այսքա-
ղաքական պատերազմը՝ կրօնական պատերազմի շատ
մօտ է : Մտիկայ գիտնալու Ֆռանսացի լ անկո քա-
ղաքին եպիփակուոս՝ առանձին կրնգակաւ ապազը-
րեց իր վիճակի ժողովուրդին , որ յատիկապէս ա-
զօթք ընեն լուսուծոյ , եօթն դաշնակից գաւառ-
ներուն յաջողութեանը համար :

Ոօլէօր գաւառին բնակիչները հումէական և
բրոլժէսդանդ խառն են . և ընդհանուր ժողովքին
մէջ այս գաւառիս կտուավարութիւնն ալ մասնա-
ւոր գաշնակիցներուն քակուելը ուղղողներուն հետ
եզաւ : Ենոր համար այս տեղի հումէականները ըն-
կերութիւն մը ըրին իրենց մէջը , որպէս զի թէ որ
պէտք ըլլաց նէ՝ տմէնքն ալ օգնութիւն ընեն հը-
ումէական եօմն գաւառներուն : Վյո ընկերու-
թիւնս կը պարունակէ Սօլէօր գաւառին բնակիչնե-
րուն կէսէն աւելին՝ և թէ որ պատերազմը գրո-
գուուի նէ՝ կարծիք կայ որ Սօլէօր գաւառին կառա-
վարութիւնը հումէականներուն ձեռքը կ'անցնի .
և այն ատենը գաշնակից եօմն գաւառները ութը
կ'ըլլան :

Ասոնց այս մասնաւոր ընկերութեան լուրը Պէտք
նա ալ լրսուեցաւ . ուստի Պ. Ուռձինկէր շուտ մը
Այօլէօր խրկուեցաւ , որ այն տեղի բնակիչներուն
միտքը հասկընայ . թէ արդեօք կրիւ բացուելու
ըլլայ նէ ասոնք ալ եօթն գաւառներուն դէմ պի-
տի ելլէն մի : Վերեւի որ իրեն ուզածը չի գտաւ
առած տեղեկութիւններէն . և ասոնց օրինակը ու-
րիշ գաւառներն ալ պիտի տարածի , որ գաւառնե-
րուն մէջ հռոմէական կայ նէ՝ իրենց գաւառին
կառավարութենէն պիտի զատուին , եօթն գա-
ւառներուն կուռակից պիտի ըլլան : Եսիկայ պատե-
րազմը տւելի կը գէցցընէ . ամէն քաղաք երկու
կողմքամենուելով իրարու հետ կռուի պիտի բըռ-
նուին , և դաշնակիցները ևս առաւել զօրանալու
միջոց պիտի գտնեն :

Ղօմագործիայի կողմէն գալով եօթն գտւառները երթալու պատերազմական պաշարները որսվէն տեւ Դէսէն գաւառէն պիտի անցնին, և գէսէն ցիք ձեռվընին հառածը թող չէին առեր անցնելու, և Պէռնոյի մեծ ժողովքին ալիմացնելով անոնց հաճութիւնը առեր էին ասանկ ընելու, Ըուից գաւառին բնակիչները ասիկայ իմանալով դէսէնցիներուն մարդ խրկեցին ըսելու որ՝ Ղօմագործիայէն եկած պաշարներուն ճամբայ տան որ անցնին. չէ նէ իրենք ալ Պէսէնէն Օռւիցցէրի մէջ երթալու ճամբան կը բռնեն. ինչ ապրանք որ Պէսէնէն Օռւիցցէրի և Օռւիցցէրիէն Պէսէն կ'երթայ նէ անոնք կը գրաւեն: Այսով դէսէնցիներուն

որպէս թէ հոգիին ափրած եղան . որովհետեւ ՚ի-
սէն գաւառը ՚իգալիսայի և Օռուիցցէրիի մէջ տեղը
ըլլուղով՝ Օռուիցցէրի ներսերուն գրեթէ ամբողջ
վաճառականութիւնը դէսէնցիներուն ձեռքն է .
և Օռուիցցէրի այս կողմէն մանելու՝ Աան կօդառ-
տօ լեռնէն զատ ճամբայ չի կայ . այս ճամբուն ալ
ծայրը՝ ՚իտադրօ ՚իանդօնի ըստած լիճը կը հաս-
նի . ըսել է որ՝ բոլորովին եօմն դաշնակից գա-
ւառներուն ձեռքն է . որով ՚իէսէն թէ որ իր ը-
րածին վրան յամառի նէ՝ Օռուիցցէրիի հետ ունե-
ցած վաճառականութեանը մէկ հատիկ ճամբան
գոցուած պիտի գտնէ . որով իր ուժն ալ որ վաճա-
ռականութեամբ էր, պիտի կօրսնցընէ :

Պէսնայի ժողովքը վճիռ ըրեր էր՝ որ եօթն գաւառները որ տեղ բերդ և ամրոց կը շննեն և կ'ամբոյըննեն նէ՝ հնո՞ւ զօրք խրկուի . և այն բերդերը և ամրոցները փայտնեն հիմնայ ստուկ լնեն : Ու որ այս վճիռս ՚ի գործ դնելու ելլեն նէ՝ եօթն գաւառներն ալ այս բնել պիտի չժողովուն . պատերազմին մէկ ուրիշ սկզբնաւորաւթիւնն ալ ասկէց պիտի փրթի :

ԱՓՐԻԿԵ : Խնկիլիդղեա տէրութեն կողմէն Ովկիանսոսի մէջ պլոտառող նաւախումքին ծովագետը՝ Վշիրիկէի Տաճիւմի ըստուած թագաւորութեան երկիրը երթալով, այն տեղի թագաւորը հաճեցուցերէ որ ինկիլիզի տէրութեան հետ աւոււսուբ ընելու վրայօք պայմանն և դաշնք մը ընէ : Ծագաւուը գիրը գրել տուերէ, և ինկիլիզի թագուհւցն խրկելու ընծայները պատրաստէլէն ետքը՝ անոնք ծովագետին ձեռքը յանձնելու համար ծալսագետը քով կանչել կուտայ : Վոիկայ թագաւորին քովս գտցած ատենը կը տեսնէ որ ծագաւորը ամոռին վրայ նստած էր, և պահապան զօրքերը չըրս դին բոլըուած կայնած էին մէկ գեղեցիկ և զուարձակի տեղ մը . պահապան զօրաց 10,000 ը կին մարդ՝ և 20,000 ը էրիկ մարդ էին :

Այս Տահիւմի թագաւորութեան երկիրը՝ Վալանցիւնան ովկիանոսի մօտ՝ կուինէա ըսուած ընդարձակ նահանգին ցամաքակողմը շատ բարեբեր երկիր մըն է . ուստի Վալիկէի ուրիշ տեղերուն նայելով բաղմամարդ տեղերուն մէկն է . բերքերն են մարացորեն , կորեկ , թուզ , գետախինձոր , ֆառութա , բուլուսուլ , չմոն , և տաք երկիրները բուսած բանները ամենն ալ հոս ինքնաբոյս են : Խնակիչները կուապաշտ են . փղի և շան միս ուտելը մէջերնին սովորական է , հասարակօրէն կտրիճ և սրտոտ մարդիկ են . իրենց թագաւորը շատ կը սիրեն . և առաջը ներկայացած ատենին երեսի վրայ կը պառկին որ փորերնին գետինը կուգայ . և քըթերնին գետինը քբսելով յարգութիւն կուտան : Կնդրանիկ զաւակինին աղջիկ ըլլայ նէ թագաւորին կը նուիրեն . որ կ'ուզէ իրեն կին կ'ընէ . կ'ուզէ զինուոր կ'ընէ . կ'ուզէ կը ծախէ , կ'ուզէ մէկուն կը շնորհէ :

U.S. PATENT OFFICE

Ասորւոց կաթուղիկոսը Ա'ար Ղըլիա , ասկէց
քանի մի ամիս առաջ վախճանած ըլլալով , ազգին
եկեղեցականները և աշխարհականները միաբան հա-
ւանութեամբ ընտրեցին Ալդրան Ղաքուալ եպիս-
կոպոսը , որ ազգին կաթուղիկոսութեան աթօնութ-
ժառանդէ : Ղւ որովհետեւ հին ժամանակէ ՚ի վեր
այս ազգիս կաթուղիկոսութեան ընտրուած անձին
թագաւորական հրովարտակով հաստատուիլ՝ Կոս-
տանդնուալուսց Հայոց Պատրիարքին բարձրագուն-
դուուլ խրկած ծանուցական աղերսադրով կ'ըլլաց ,
Այս անդամին ալ ասորւոց ազգը իրենց ընտրու-
թիւնը եկեղեցականաց և աշխարհականաց բազ-
մակընք գրովնին վեհափառ Պատրիարքին ծա-
նուցեր էին . որ արքայական նոր բարեկարգու-
թեանը համեմատ՝ յատուկ հրաւիրանաւ սեպուեմ-
բեր ամսոյ 5ին ուրբաթ օրը հոգեւոր ժողովնցն
անդամները Պատրիարքարանը կանչելով առաջար-
կեց . և անոնք ալ ասորւոց ազգին ընտրութիւնը
վաւերացունելով աղջոխցին Արքաղան Պատրիար-
քին , որ յիշեալ արժանընտիր եպիսկոպոսին կաթու-
ղիկոսութեան աստիճանին և պատուսցն հաստա-
տութեան վերաբերեալ հրովարտակը առնելու մի-
ջոցները ՚ի գործ դրուին :

— Երդուրումի վիճակը քիչ մը ատենէ ՚ի վեր առանց հոգեւոր հսկութի մնացած ըլլալով՝ այն վիճակին բաղմաթիւ հայրդի ժողովուրդը հսկուելու արժանաւոր մէկը պէտք էր : Կոստանդնուպօլսց սուրբ Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ հոգեխրատ քարոզիչ արժանապատիւ Տ. Պրիգորիս ծայրագոյն վարդապետը այս պաշտօնս և հոգեւոր գործս կատարելու յանձնառու ըլլալը հոգեւոր ժողովոյն անդամները իմանալով, և յիշեալ Պրիգորիս ծայրագոյն վարդապետին ալ ասանէ պաշտօնի մը արժանաւոր ըլլալու յատկութիւնները ունենալը դիմնալով, ըստ օրումնոյն հոգեւոր ժողովոյն անդամ էր, հաճեցան ասոր Երդուրումի առաջնորդ ըլլալուն . և սեպտեմբեր 5, ուրբաթ օրը եղած յատուկ ժողովի քին մէջ իրենց հաճութիւնը գրով տալով սրբազն Վեհափառ Պատրիարքին՝ աղերսնեցին որ Երդուրումի առաջնորդութեան յիշեալ անձինը վրայ հաստատուելուն պէտք եղած արքայական հրովարտակը ուղելու աղերսագիրը չնորհէ :

բաբար Ալուսը կու վանկըն է . և նոյն առաջնորդութեան կցորդ են նաև Խաչիոյ վանկը և Կորմիք վանկը . ուստի այս վանկերուս ալ առաջնորդութիւնը վերայիշեալ արքանապատիւ նորնատիր առաջնորդին յանձնուած է . որպէս զի իրեն արքանաւորդաւոծ անձինքը այն վանկերը վանահայր ընտրէ . և ամէն կերպով բալոր վիճակին կրօնական և բարոյական և ուսումնական յառաջադիմութիւնը հոգաց :

թէ հոգեւոր ժողովը և թէ ազգը բոլոր՝ իւմաստնափայլ և խոհական Տ. Դրիգորիս ծայրագցն վարդապետին արթուն և բարեջան հոգովութեանը վայ վաստահ են. որ ասոր հոգեւոր իշխանութեանը ժումանկը աստուածային չնորհիւ կրցուրումի և վիճակաց բնակիչներն ալ ազգին հոգեւոր յառաջադիմութեանը վրայօք իրենց առաջնորդին ջանիցը գործակից ըլլալով փորձ մըն ալ անոնք կրներկայացընեն աշխարհի, թէ մէկ վիճակին առաջնորդը գիտուն և խոհեմը ըլլայ նէ այն վիճակը որ քան առաջ կ'երթայ: Անանկ յառաջադիմութեան առաջնորդին ջանիցը և հոգը բաւական ըլլար. անոր ջանիցը ՚ի գործ դնելով սրտուղ հասցընող բուն երկրագուոց թանըն ու գործակցութիւնն է:

— Եփրեմ աղք եպիսկոպոսը, որ երեմն թօփա
թու և անկէց ետքը Եղբուրումի տատինորդ էր,
և ժամանակէ մը ՚ի վեր՝ Կոտանդնուլազոլիս Եփփիու-
չէ՞ դուրսը սուրբ Փրկիչ անուամբ կառուցեալ հի-
ւանդանոցը կը կենար՝ ծոճրակը (էնքուն) մէկ վէրը
մը հանելսի՛ այն վէրքը փուա վէրքի (կանկրէնայի)՝
փսխուեցաւ . որով ամսոյս 4 ին իրիկուան դէմ
վահճանեցաւ . և ամսոյս 5 ին ուրբաթ օրը եկեղե-
ցական հանդէսով իւր բարձր աստիճանին վայելուչ
կերպով թաղման կարեը կատարեցաւ , և թաղուե-
պա առ ին գն ու եսեանմանաւ նու .

— 1) Կերպության մեջ կատարված է առաջին առաջարկը :

Նակողներ կան . և անսաց մէջ ալ մանր չքափիրմէ նու և երավ ճամբորդութիւն ընտղ քանի մը նաւալվար ներ կը գտնուին . բայց ասոնք բուռազն գտնուելին աւաշ նաւարիկութիւն ընող հին նաւալվարներուն պէս հեռու աեզգեր երթալըն կ'ըզգուշանան . մօտ տեղեր կ'երթան . և սովորաբար անոր կը նային որ ծովք զերքին շատ չի հեռանան : Իզնիմիտու նաւա հանգստէն մինչեւ խորէնտէրիէ՝ Իզնիմիտի չքափիրմէ ոչ մը ճամբայ ընտղ նաւալվար մը ՚ի հարկիէ համար ձակութենէն զատ՝ վարպետութիւն ալ պիտի ու նենայ , որ իրեն անծանօթ գտնուած ծովերուն մէ ջը ճամբայ գտնելու կարող ըլլալուն վստահի : Ուստի հանգուցեալ Պօղսա պէջը շուստ ֆեան , որ երեւելի և գոլութեան արժանի բաները կը ճանչնար և քաջալերութիւն կ'ուտար , անգամ մը խոքէնտէրիէ գտնուած առենքը քաղաքին նաւահան գիսալ մէկ օտար չքափիրմէ մը տեսնելով և ո՛ր տեղոցի ըլլալը հասկընալով երբ իմացաւ որ Իզնիմիտէն է , և նաւալվարը հայ մըն է՝ Կաղարէթ ռեխիլ անուն , նաւալվարը քովը կանչել առւաւ և շատ սէր ցըցուց . և սրտին փափուքը յայտնեց ըսելով . երանի թէ աղդիս մէջ ասանի ճարտար նաւալվարներ շատնային , որ աղդիս մէջ վաճառականութիւնը աւելի ծալ կէր , և աւելի շահաւոր ըլլար :

Այս յիշետլ նաւավարըս պարտքի տուկ խնալով
այս պատմածէս քանի մը տարի ետքը, և պարտքը
վճարելու դիւրութիւն մը չի կրնալ ունենալ՝ ի-
րեն հարկ սեպեց այս տարի իւր նաւը ծախսելը և
պարտքէն աղասիլը։ Ի վեհիստցիք գեղեցիկ և գովի-
մի առ ամ՝ ասանի մասեան նաև ամասի մը առան

լի ոգւաղ աստեղ վարպետ նաւավարի մը յարդը
ձանցած ըլլալնուն մէկ ապացոյց մը ցըցընել ուղեցին . իրենց մէջ ընկերութիւն մը ըրին ստակ ժողվեցին , մարդուն ծախու հանած նաւուն դինը ամբ բողջ վճարելէն եաքը երբ որ նաւը այն ընկերութեանը եղաւ , նաւուն նաւապետ վերտափն նցն՝ Կաղաքէթ ռեիլը գրին , որպէս զի բասակ վասարկի և ապրի : Կարիսց մէկ հանճարեղ կերպ մըն է մարդուն ձեռք բանելու . նեղութենէն աղատել առանց ցըցնելու թէ ողորմնելթիւն կուտան . և բանը անանկ վիճակի մը մէջ բերել՝ որ ասկէց ետքը նաւը նորէն ծախսելու ըլլալով անդարմաննելի նեղութեան մէջ չընայ . օրովհետեւ ասկէց ետքը նաւը իրենը ըլլալով՝ այն նաւովը միայն ստակ վաստրկելու կարողութիւն ունի . նաւը ծախսելու և վաստակէն ետ մնալու իշխանութիւն չունի :

տառոյ ուժը կը գովիճն ։ Այս մարդու որուն գործոցն և աստիճանին ամենեւին յարմարութիւն մը չունէր ձեռքի ուժ ունենալը , սովորական ուժով մըն ալ կրնար բաւականանալ , բայց ինչպէս կ'երեւի , կ'ուզէր որ ամեն /բանի մէջ արտաքոյ կարգի մարդ մը ցըցընէ զինքը , պարծեցաւ որ ինքն ալ ձեռքի ուժ ունի եղեր զարմանալի . և ասոր փորձ ընել առաջարկեց ըսելով . 10 հօխայ ծանրութիւն կրնամ մէկ մատովս վերցընէլ : Ծուտ մը մէկ տօպ բակով մը 10 հօխայ սապ (մէրթիմէկ) բերին գրին առաջը որ վերցընէ . մատովս վերցընէմ ըսելն իբէն մատին յօդուածը տեղէն խախտեցաւ . քանի մի շաբթըլան իրեն բան բացուեցաւ .

— Ո՞աբշենական հնութեան : Եւրոպացի գրագէտ
մարդիկ շատ կը յաւին քանի մը գիրքերու կորըս-
տեան վրայ . մանաւանդ անանկ գիրքերուն , որոնց
մէկ մասը կօյ և մէկ մասը միայն կորսուած է . ո-
րովհետեւ մնացածէն կը հասկըսուի կորսուածին
որառուականութիւնը . և կորսուելուն վրայ յաւի-
լոն ալ կորսուածին յարդութեանը չափովը կ'ու-
լոյ :

Տիտոս | Խիլլոսին յօրենած հռոմեցւոց պատմութիւնը որ թէ՛ լեզուին և թէ՛ ոճոյն համար շատ երեւելի և յարդի է , մինչեւ հիմա լրմանը չի կար . գրադեաները գտնուածին չափը կամաց ակամաց բաւական կը սեպէին , բայց մնացածին ալ կը փափաքէին : Վրայնում միտո գերմանացի գիտնականնը շատ աշխատութեամբ այս գրքիս պակասը լեցուցած էր , բայց գրագիտաց փափաքը չէր կը ցած լեցընել . ասոյ աշխատութիւնը անհնար էր որ Տիտոս | Խիլլոսի բուն իրեն գրութեանը համեմատի :

Ո՞ոտերս Բըտուիսայի Պէոլին քաղաքի թագաւորական գրասանն վերակացուն՝ հին մագաղաթեայ գրուածքները խառնելն էրէն Տիսոս | Խիլիսի կորսուած գիրքերուն կտորին մէկը գտաւ : Այս մագաղաթիներս՝ ասսուածաբաննութեան վարդապէտ Պ. Հայն անուն գիտնականը Սպանիսային ծախուառեր և Պէոլինու յիշեալ գրասանը տուեր էր : Պրապետը այս գրուածս Պէոլինու գիտութեանց ձեմարանին յանձնեց որ քննեն . անոնք ալ քննելով գտան և որոշեցին որ Քրիստոսի աւեաջն դարսուն գրուած գիր է . ըսելէ՝ նոյն խոկ հեղինակին ատեն՝ ները կամ քիչ ետքը գրուած : | ըստուած է այն պատմութիւնը, որ Սպանիսային մէկ բանասէր մը այն ատենը մինչեւ Հռոմ գնաց Տիսոս | Խիլիս աւենիելու և հետը աւեսութիւն ընելու համար : Կարելի է որ այս մարդու անոր շնչած պատմութիւնը օրինակեց կամ օրինակել ատւած, և հետը Սպանիսա բերած ըլլայ . և այս կըտորը այն ատենէն մը նացած ըլլայ : Դիտութեանց ձեմարանը այն ատենուան գրայն ձեւն ալ չի կորսընցընելու համար՝ այս կտոր գրուածը ինչպէս որ է նէ պղինձի վրայ փորագրել կուտայ կօր, որ տպագրութեամբ օրինակները շատոցնէ, և ասկէց ետքը կորալինելու վըտանիւն առանքէ :

ԾՐԱԲՑՈՒՅՆ

Պէտք է առ տօղոսւ եօլը Պ. Զ իշինեայ վաճառական-
նին բունը Փարիսին նոր երշ գալէտի տերյանի ՏԸ Է Բ-
ՆԻ հիմա : Այս մարտը իր արհետապին թշ չաշ վարդեպ
ըլլալըն-ն կը խոստանայ ամեն ուստահ երի մարտը հանդերձ
գեղշջայել և աժան գնոլ չկնելըն նաեւ ամեն իրշ Փա-
րիսը ԳԵՂԵՐԻ կերպաներէն աւ կը գոնո-ի չովը ասոնք աւ
պեղին գեղար :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Brüder, Brüder

Ե. Պատիկ Հայություն

ԳԵՐԱԳԵՐԱ ԼԱԲԺԵՐ

մի առաջնորդութեան յիշեալ անձինը վրայ հաստա-
տուելուն պէտք եղած արբայական հրովարտակը ու-
զելու աղերագիրը շնորհէ :

Անդեղի կարիքութեան : Ամարդուն մէկը մէկ խընդուքի մը մէջ նստած ատենը ուժի վրայ խօսք կ'ըլլայ : Քանի մը մարդոց ձեռքի և մատուցներու ար-